

בס"ד. ליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט, אחרי קבלת שבת, ה'תשכ"א
(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ואיתא במדרש³ לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שע"י החטאים סילקו את השכינה מלמטה למעלה עד רקיע השביעי, ואח"כ המשיכו אותה מלמעלה למטה, עד שבא משה, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, והורידה למטה בארץ. וזהו באתי לגני לגנוני. אך מצד חטא העגל נעשה עוה"פ סילוק השכינה, ועל זה בא הציווי⁵ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל⁶, היינו שצריכים לפעול שתהי' השראת השכינה, ושכנתי, בתוך כל אחד ואחד מישראל, ועי"ז נעשית ההמשכה גם במשכן כפשוטו ובכללות העולם. והנה, ההמשכה שהיתה במשכן ענינה הוא הפיכת השקר ושטות דלעו"ז לקשר וקרשי המשכן. וזהו גם כללות ענין הקרבנות שהי' במקדש, שהקריבו בהמה גשמית ועי"ז נעשה ענין קירוב הכחות והחושים כו"⁷, שגם ענין זה הוא ע"י עבודת כאו"א מישראל, שמהפך את השטות דלעו"ז שאצלו לשטות דקדושה, ופועל ההקרבה בנפש הבהמית שלו, ועי"ז נעשית גם הקרבת הבהמה גשמית כפשוטו בביהמ"ק (שכולל את כל עניני העולם). והיינו שע"י העבודה דכל אחד ואחד מישראל פועלים גם בכללות העולם שיהי' דירה לו יתברך, ועי"ז נשלמת הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁸.

והנה בכדי לפעול עבודה הנ"ל צריך להכנס (ולהיות חלק) בצבאות הוי'. ומבאר בהמאמר, שבצבא יש ג' פירושים, צבא לשון זמן, כמ"ש⁹ הלא צבא לאנוש עלי ארץ, צבא מלשון צביון, רצון ויופי, שהו"ע

(6) ראה של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. ועוד.

(7) ראה ספר הבהיר סי' מו (קט). רקאנטי בראשית ד, ג. תצוה כט, יח. של"ה ריא, ב. בחיי ויקרא א, ט.

(8) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ. (9) איוב ז, א.

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק האחד-עשר מד"ה באתי לגני הישי"ת (סה"מ הישי"ת ע' 131 ואילך).

(2) שה"ש ה, א.

(3) שהש"ר עה"פ.

(4) ויק"ר פכ"ט, יא.

(5) תרומה כה, ת. וראה רש"י תשא לא, יח. שם לג, יא. תנחומא תרומה ח.

ההתכללות, וצבא לשון חיל. וע"י ג' ענינים אלו משלימים הכוונה דדירה בתחתונים, וכמבואר בארוכה בסעיפים הקודמים¹⁰. ולאחרי שביאר בפרק יו"ד¹¹ ב' פירושים הראשונים שבצבא, מתחיל לבאר בפרק י"א¹² ענין העיקרי שבצבא, מלשון חיל, שהו"ע העיקרי שבעבודה. כי, פירוש צבא מלשון זמן הוא רק תנאי בעבודה, ולא העבודה עצמה, והיינו, שהעבודה תורה ומצוות צריכה להיות בזמן ומקום ובטבע העולם, וכידוע הסיפורים מרבותינו נשיאינו בענין זה¹³. וגם פירוש צבא מלשון צביון והתכללות אינו ענין העבודה עצמה, כי אם הכנה לעבודה, שההכנה היא ההתכללות שכולל עצמו עם כל ישראל, שזהו שקודם התפלה צריך לקבל על עצמו מצות ואהבת¹⁴ לרעך כמוך¹⁵, כי זהו יסוד והכנה לכל התורה¹⁶, וכפי שמבאר בהמאמר שנש"י חלוקים במדרגתם, יש בעלי השגה שהם מארי תורה ומארי רזין כו', וישנם אנשים פשוטים כו', וההכנה לעבודה הו"ע ההתכללות עם כל ישראל. אך העבודה עצמה הו"ע הקבלת עול, שזהו"ע צבא מלשון חיל. ועל זה מבאר בפרק י"א הענין העיקרי דעבודת נש"י, שנקראים צבאות הוי', צבא מלשון חיל.

ב) ומקדים לבאר שענין צבא בישראל (מה שישראל נק' בשם צבאות הוי'¹⁷) שייך ל"שם צבאות שהוא שם קדוש, שהוא מהז' שמות שאינם נמחקים¹⁸, דהנה ידוע שכל הכחות שבנש"י הם נמשכים מהענינים שלמעלה, וכהלשון¹⁹ שנשתלשלו מהם, ומכ"ש הענין העיקרי דישאל, צבא מלשון חיל, הרי זה קשור ושייך לענין צבא שלמעלה ועד כפי שהוא בעצמות, שזהו"ע שם צבאות. ומבאר בהמאמר, ש"שם זה נתגלה ע"י הנביאים²⁰, דבתורה לא נזכר שם צבאות, ונזכר רק צבאות הוי' וקאי על ישראל". והיינו, דאף שענין צבאות הוי' שייך לשם צבאות שנתגלה ע"י הנביאים, מ"מ, אין הכוונה שקודם לכן לא היו ישראל צבאות הוי', שהרי ודאי הדבר שגם בימי משה נקראו בני" צבאות הוי' [ובפרט בשעת מתן תורה, שאז הי' העולם כמו בהתחלת הבריאה שנברא

10) בכל הנאמר עד כאן — ראה ד"ה — אדה"ז לפני "מה טובו". וראה לקו"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.

11) סה"מ היש"ת ע' 125.

12) סה"מ שם ע' 131.

13) ראה לקוטי דבורים ח"ד תשנב, ב ואילך. לקו"ש ח"ה ע' 80.

14) קדושים יט, יח.

15) פע"ח שער עולם העשי" פ"א. סידור האריז"ל במקומו. מג"א או"ח ר"ס מו. סידור

16) ראה תו"כ ופרש"י עה"פ. שבת לא, א.

17) בא יב, מא.

18) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.

19) תניא רפ"ג.

20) ראה ברכות לא, ב. תו"א בא ס, א ואילך.

על מילואו²¹, והוא למעלה במדריגה הרבה יותר מהמדריגה שהי' העולם אחרי חטא העגל (ובזמן הנביאים) שאז העבודה היא לתקן את החטא], אלא שאז הי' רק ענין צבאות הוי', היינו שהשם צבאות לא הי' שם בפני עצמו, אלא טפל ובטל לשם הוי'²², ואח"כ (בימי הנביאים) נעשה שם צבאות בפני עצמו, א' מז' השמות שאינם נמחקים (וכפי שיתבאר לקמן (ס"ז) ההפרש בין ב' אופנים אלו).

ג) וממשיך בהמאמר, שכללות ענין ז' השמות הוא כד"איתא במד"ר²³, שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא, וכשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות". והנה, בלשון "לפי מעשי אני נקרא" יש ב' הפכים, דממ"ש לפי מעשי כו', מובן, שאין זה בחי' העצם, אלא ענין שמתחלף לפי המעשים, ובכללות הרי זה מה שהשמות שייכים לספירות (וכפי שמביא ממ"ש בשערי אורה²⁴, ששם צבאות הוא בנצח והוד). אך ממה שמסיים אני נקרא, מובן, שהדבר הנקרא בשם זה, צבאות וכיו"ב, הוא אותו הדבר שנקרא גם בשאר השמות (אף שהפעולות מתחלפות), שזהו אני (בחי' אני) נקרא. וכפי שמבאר הבעש"ט²⁵ בענין ז' השמות, שאין הכוונה להספירות עצמם, כי אם להאור שבהספירות. וראי' לזה, ממה שאמרו רז"ל²⁶ על הפסוק²⁷ בכל קראנו אליו, אליו ולא למדותיו, והרי כשמתפללים ומזכירים בתפלה את ז' השמות, אי אפשר לומר שהכוונה היא על הספירות, שהרי אין זה אליו, דהגם שאיהו וחייהו וגרמוהו חד²⁸, מ"מ, הרי הם ספירות, ואין זה אליו. ומזה מוכח שהכוונה בשמות היא על האור שבהספירות, והיינו, החיות שמחי' את כלי הספירות, וכידוע²⁹ שבכלים יש חיות מלבד האור המתלבש בתוכם, כידוע²⁹ הראי' על זה ממ"ש³⁰ וכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא כו', שהם נשאים גם כשמתלק האור מהם, והיינו לפי שבהכלים יש חיות מלבד האור. וזהו"ע ז' השמות, שהכוונה היא על האור שמחי' את הספירות, היינו, לא האורות המתלבשים בהכלים, אלא חיות הכלים עצמם.

21) ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו. פי"ג, קטו, ב. הנסמן בהערה 45.
 ג) (וביפ"ת שם).
 22) תו"א שם, ג.
 23) שמו"ר פ"ג, ו. וש"נ.
 24) להר"י גיקטלייא — שער גיד.
 25) הובא בלקו"ת בהר מג, ב. הוספות לויקרא נא, ג. אוה"ת שמות ע' קו ואילך.
 26) כד אנת תסתלק (קסד, סע"ב ואילך).
 27) ואתחנן ד, ז.
 28) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).
 29) סידור (עם דא"ח) ד"ה להבין המאמר כד אנת תסתלק (קסד, סע"ב ואילך).
 30) תקו"ז בהקדמה (יז, ב).

ד) והנה בענין השמות אמרו רז"ל³¹ לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א (הוי') ונקרא אני באל"ף דל"ת (אדני'). וצריך להבין, מהו הטעם שאינו נקרא כמו שנכתב, וגם למה נכתב בהוי' דוקא ונקרא באד' דוקא. ומבאר המגיד³², ששם הוי' הוא שם המפורש³³, ולמעלה יותר, שם העצם³⁴, שהוא למעלה מכל ההויות, שהרי הוא מהוה את הכל. וענין הקריאה הו"ע הגילוי והפרסום, ולכן אי אפשר שיהי' נקרא בשם הוי', כי אי אפשר שהבחי' שלמעלה מכל ההויות תהי' בגילוי בעולמות. ומה שמתגלה בעולמות הוא שם אד', בחי' המלכות, דאין מלך בלא עם³⁵, ואין אדון בלא עבדים, שמצד בחי' זו נעשו עולמות, עם ועבדים. וזהו שאמרו שמה שנקרא, היינו ענין הגילוי, הוא בשם אד', שזהו כללות האור השייך לעולמות, ובזה גופא ישנם כל ז' השמות שאינם נמחקים, שם א-ל בחדסד, שם אלקים בגבורה וכו' ושם צבאות כנצח והוד. וזהו ג"כ מה שמבאר המגיד³⁶ בפירוש מארז"ל³⁷ נגד שמא אבד שמה, דבכדי שיהי' נגד שמא, נגד מלשון המשכה, שהו"ע ההמשכה והגילוי דשם אד', הנה זהו ע"י אבד שמה, שהו"ע העלם שם הוי', שאז דוקא אפשר להיות הגילוי דשם אד'. ויש לומר בדרך אפשר דיוק הלשון אבד שמה, דבכדי שיהי' אפשר להיות המשכת כללות האור השייך לעולמות, שהו"ע שם אד', הוצרך להיות תחילה צמצום הראשון שהוא בדרך סילוק³⁸, וזהו לשון אבד, שמורה על סילוק האור לגמרי. וממשיך בתורת המגיד³⁶, שבהתפשטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני, כמו כהן גדול ביום כיפור, שאז הוא שבת שבתון³⁹, שקדושת שבת משפיע בכל ששת ימי המעשה, ויוה"כ קדושתו למעלה שאין בו אכילה ושתי' (וגם ככה"ג כתיב⁴⁰ להבדילו קדש קדשים), אז יכול להשיג כו' למעלה מהעולמות, לפיכך הי' זוכר את השם המפורש שהוא שם העצם ית' (שהי' קורא אז את השם ככתבו⁴¹).

36 לקר"א סימן רב. אור תורה סימן שצ
(בהוצאת תשס"ו ע' טון).

37 אבות פ"א מ"ג.

38 ראה עץ חיים שער א (דרוש עיגולים ויושר) ענף ב. שם סוף ענף ד. אוצרות חיים ומבוא שערים בתחלתן. לקו"ת הוספות לויקרא נא, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

39 אחרי טז, לא. אמור כג, לב.

40 ע"פ דברי הימים"א כג, יג.

41 ראה משנה יומא לה, סע"ב. ועוד.

31 פסחים נ, א.

32 לקר"א סימן רס. אור תורה סימן שסה
(בהוצאת תשס"ו ע' שצה).

33 סוטה לח, א. רמב"ם שבהערה 18.
ועוד.

34 כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ז. הנסמן
בלקו"ש חט"ו ריש ע' 234.

35 בחיי וישב לח, ל. ס' החיים פ' גאולה

פ"ב. עמק המלך שער שעה"מ רפ"א. וראה
פדר"א פ"ג.

אך עדיין צריך להבין, מהי המעלה בכך שאז הי' התגברות כח הרוחני (כלשון המגיד) שעייז יוכל להיות הגילוי דשם הוי' ככתבו, הרי גם הרוחניות היא התהוות, ואילו שם הוי' הוא למעלה מהתהוות כנ"ל. אך הענין הוא, שעיקר המעלה היא בכך שהי' חיבור ב' הפכים, שהרי כה"ג הי' נשמה בגוף, ויתירה מזה, שבשביל עבודתו הי' צ"ל גם ביתו זו אשתו⁴², ומ"מ, בשעת מעשה הי' בכחי' להבדילו קדש קדשים. וכן גם בנוגע לענין הזמן, שיוה"כ הוא א' משס"ה ימי השנה, ואעפ"כ אין בו אכילה ושתי'. ועד"ז במקום, שבקה"ק הי' הענין דמקום וכלי מקום כאחד⁴³. והיינו, שבכל הענינים הי' חיבור ב' הפכים, וענין זה הוא מצד נמנע הנמנעות⁴⁴ דוקא, שהוא בחי' שם הוי', שם העצם.

(ה) **וזהו** גם תוכן תורת אדמו"ר הזקן⁴⁵ בענין השמות, שפירש דקאי על העצמות, נמנע הנמנעות. ומביא דהפרדס⁴⁶ פירש שהם אורות המתלבשים בהכלים, והבעש"ט פירש⁴⁷ שהוא חיות הכלים עצמם (כנ"ל ס"ג), ומסיים רבינו פירושו שקאי על העצמות, שזהו אמיתית ענין אליו ולא למדותיו, שהוא העצמות נמנע הנמנעות, שזהו ששם שמים שגור בפי כל⁴⁸. וענין זה חידשה חסידות חב"ד. והיינו, דפירוש הפרדס שהוא כללות ענין הקבלה הוא, שהשמות הם האורות. ותורת חסידות הכללית חידשה שקאי על חיות הכלים עצמם שהוא למעלה מהאורות, וכידוע שבחי' איהו שבגרמוהי הוא למעלה מבחי' איהו שבחיהי⁴⁹, דכל הגבוה ביותר יורד למטה ביותר⁵⁰. וחידוש אדמו"ר הזקן בחסידות חב"ד הוא, שקאי על העצמות נמנע הנמנעות, והוא המחבר בחי' איהו עם בחי' גרמוהי.

וזהו לפי מעשיי אני נקרא, דהגם שכל השמות הם בהספירות, מ"מ, הרי התפלה עצמה היא להעצמות, שהוא אמיתית ענין אליו (וכמאמר⁵¹ לדעת התינוק אני מתפלל), שממנו נמשכים כל ההשפעות לרפאות החולים ולברך השנים וכו', אלא שבכדי שתהי' ההמשכה למטה

---

42) יומא בתחילתה.
 43) ראה יומא כא, א. ועוד.
 44) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.
 45) הובא בספר החקירה להצ"צ לד, ב ואילך.
 46) הובא במכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 100. והועתק ב"היום יום" יא תשרי).
 47) ר"ש דקינן — בשו"ת הריב"ש סי' קנו (הובא בדרימ"צ שרש מצות התפלה פ"ח).
 48) ריש ע' 20. וש"נ.
 49) המשך מים רבים תרל"ו פל"ב.
 50) ראה שערי אורה נח, א ואילך. סה, א ואילך. ובכ"מ.
 51) ר"ש דקינן — בשו"ת הריב"ש סי' קנו (הובא בדרימ"צ שרש מצות התפלה פ"ח).
 42) יומא בתחילתה.
 43) ראה יומא כא, א. ועוד.
 44) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.
 45) הובא בספר החקירה להצ"צ לד, ב ואילך.
 46) הובא במכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 100. והועתק ב"היום יום" יא תשרי).
 47) ר"ש דקינן — בשו"ת הריב"ש סי' קנו (הובא בדרימ"צ שרש מצות התפלה פ"ח).
 48) ריש ע' 20. וש"נ.
 49) המשך מים רבים תרל"ו פל"ב.
 50) ראה שערי אורה נח, א ואילך. סה, א ואילך. ובכ"מ.
 51) ר"ש דקינן — בשו"ת הריב"ש סי' קנו (הובא בדרימ"צ שרש מצות התפלה פ"ח).
 42) יומא בתחילתה.
 43) ראה יומא כא, א. ועוד.
 44) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.
 45) הובא בספר החקירה להצ"צ לד, ב ואילך.
 46) הובא במכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (אג"ק שלו ח"ג ע' קמד ואילך. סה"מ תש"ט ע' 100. והועתק ב"היום יום" יא תשרי).
 47) ר"ש דקינן — בשו"ת הריב"ש סי' קנו (הובא בדרימ"צ שרש מצות התפלה פ"ח).
 48) ריש ע' 20. וש"נ.
 49) המשך מים רבים תרל"ו פל"ב.
 50) ראה שערי אורה נח, א ואילך. סה, א ואילך. ובכ"מ.
 51) ר"ש דקינן — בשו"ת הריב"ש סי' קנו (הובא בדרימ"צ שרש מצות התפלה פ"ח).

הרי זה ע"י האורות וכלים דספירות, שזהו לפי מעשיי, אבל בזה עצמו ישנו האני, שהוא פשיטות העצמות. וכמו שהוא בכל השמות, כן הוא גם בהשם צבאות, דקאי על פשיטות העצמות, וזהו כשאני נלחם עם הרשעים אני נקרא צבאות, שהוא עצמו הוא הנלחם ברשעים, אלא שהמשכה היא ע"י ספירת נצח והוד.

(ו) **ולבאר** שייכות בחי' הנצח לענין המלחמה מקדים ומבאר בהמאמר ענין הנצח, ששייך בגדול דוקא (משא"כ בקטן הרי לא כל הענינים נוגעים לו כ"כ, והיינו, שיש ענינים שמעמיד עצמו עליהם, ויש ענינים קטני הערך שאין מעמיד עצמו עליהם, ורק בגדול דוקא נוגע שכל ענין יהי' כרצונו), וכל מי שגדול יותר, מדת הנצחון היא ביותר אצלו, וכמו במלך דכתיב ב' משכמו ומעלה גבוה מכל העם⁵², והיינו⁵³, דאף ששכם הו"ע אחוריים וחיצוניות שלמטה מהראש, מ"מ, גם שכמו של המלך הוא למעלה מראש כל העם, הנה דוקא אצל המלך שייך ענין הנצחון בכל דבר, והנצחון שלו הוא בתוקף ובתכלית. והענין הוא, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי בארוכה⁵⁴ (ומבואר גם במאמר זה בקצרה), שבמלחמה ישנם ב' ענינים, הא', לשלול שלל ולבוז בז, והב', בשביל להוציא נצחוננו שיהי' כרצונו דוקא. וההפרש ביניהם, שהמלחמה לשלול שלל ולבוז בז היא ע"פ טעם ודעת, דהיינו במדידה והגבלה, שמוודד בעצמו כמה שלל ובוז יכול לשלול ולבוז, ולפי ערך זה נותן את עצמו במלחמה. וכיון שענין זה הוא במדידה ע"פ שכל, הנה מלחמה זו יכולה להיות גם אצל שר קטן, אמנם, ענין המלחמה בשביל הנצחון הוא למעלה ממדידה (כדלקמן), ולכן הרי זה רק במלך שאצלו יש ענין הנצחון. דהנה, כאשר המלחמה היא מצד ענין הנצחון, אזי מבזבז המלך אוצרותיו ואוצרות אבותיו, שיש בהם סגולות מלכים⁵⁵ והון יקר ונעים⁵⁶, שלכן הם כמוסים וחתומים תמיד, כדרך האוצר שהוא כמוס וחתום, ורק בשמחת בנו יחידו וכדומה אז מגלה המלך לכל את אוצרותיו, וגם אז הוא רק מגלה את אוצרותיו, אבל אינו מבזבז אותם, משא"כ בשביל ניצוח המלחמה, היינו לנצח שיהי' כרצונו, ובפרט כאשר הזולת הוא מורד, אזי מבזבז המלך את כל אוצרותיו, בלי שום מדידה כלל, בכדי להוציא את

(54) תורת חיים בשלח שכב, ב ואילך

(בהוצאה החדשה — רכב, ב ואילך).

(55) ע"פ קהלת ב, ח.

(56) ע"פ משלי כד, ד.

(52) שמואל"א ט, ב.

(53) ראה אוה"ת וירא ח"ד תשסד, ב.

שה"ש ח"ב ע' תיד"תטו.

נצחוננו. והטעם לזה הוא לפי שהנצח מושרש בעצם הנפש⁵⁷. ומטעם זה הנה לא זו בלבד שהמלך מבזבז את האוצרות, אלא יתירה מזה, שמסכן גם את חייו לעמוד בקשרי המלחמה, וזהו מצד שורש מדת הנצח שמושרש בעצם הנפש למעלה יותר מחיות הגלוי, שלכן מסכן את חייו הגלויים בשביל הנצחון שמושרש בעצם הנפש. והדוגמא מזה יובן למעלה בענין שם צבאות, שהוא בספירת הנצח, ששם זה מושרש בהעצמות (וכנ"ל במשל שהנצח מושרש בעצם הנפש), ולכן מגלים מלמעלה, ויתרה מזה, שמבזבזים את כל האוצרות הנעלים ביותר, בכדי לנצח את המלחמה בלעו"ז.

ז) וביאור הענין, דהנה ביהושע כתיב⁵⁸ ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי, ואמרו רז"ל⁵⁹ עם משה רבך באתי, אלא שהי' מתפלל כו', והיינו שמששה לא קיבלו, ולכן לא נזכר בתורה שם צבאות, ורק בימי יהושע שבא שר צבא ה', הנה לאח"ז גילו הנביאים שם הוי' צבאות שהוא בחי' תחתונה, כי, תכלית העבודה היא להיות בבחי' צבאות הוי', שהשם צבאות אינו ענין בפ"ע, כי אם טפל ובטל לשם הוי', ובחינה זו נזכרה גם בתורה בימי משה, אבל התחלת העבודה היא בבחי' הוי' צבאות, ואח"כ ע"י הממוצע דבחי' אות הוא בצבא דילי⁶⁰, מגיעים לבחי' צבאות הוי'. והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר הצ"צ⁶¹ ג' בחינות אלו, דשם הוי' צבאות הוא מה שנלחם ברשעים, היינו שישנו בחי' לעומת זה המנגד, אלא שהקב"ה עוזרו ויכול לו⁶², ובכללות הוא בחי' האלקות כפי שנמשך בבי"ע ע"י הפרסא המעלמת על אלקות, אלא שמ"מ נמשך האור מבחי' הוי' צבאות לנצח את הלעו"ז. וזהו החילוק בין צבאות הוי' להוי' צבאות, שצבאות הוי' היינו שצבאות הוא בטל להוי', שהעיקר הוא שם הוי', והיינו בחי' אצילות כידוע שאצילות הוא אלקות, משא"כ בחי' הוי' צבאות הוא כפי שהאור נמשך בבי"ע. וזהו שהתחלת העבודה היא בבחי' הוי' צבאות, ועי"ז מגיעים אח"כ לבחי' אות הוא בצבא דילי, והו"ע המשכת אצילות בבי"ע, ועד שמגיעים גם לבחי' צבאות הוי' כפי שהי' בימי משה, שהו"ע גילוי האצילות. ויש להוסיף, שההפרש בין ב' הענינים

עד, ריש ע"ד. תורת חיים בא קמ, ב (בהוצאה החדשה – קיד, ד). אוה"ת בא ע' שכט. סה"מ פר"ת ע' רמז ואילך. ד"ה באתי לגני תש"מ פ"ה (תו"מ סה"מ שבט ס"ע שצט ואילך).

61) אוה"ת שם ס"ע שכו ואילך.

62) ראה סוכה נב, ב.

57) ראה בארוכה ד"ה אר"א צדקת פרונו תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ע' 120 ואילך). וש"נ. 58) יהושע ה, יד.

59) ב"ר פצ"ז, ג. וראה שמו"ר פל"ב, ג.

60) ראה חגיגה טז, רע"א (כגירסת העין

יעקב). חדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת האזינו

דהוי' צבאות וצבאות הוי' הוא ע"ד ההפרש שבין ב' האופנים שבמלחמה, לשלול שלל ולכוז בו או בשביל הנצחון. והיינו, שבחי' הוי' צבאות, שישנו עדיין בחי' הלעו"ז שאין מנצחין אותו אלא מבררים ניצוצות הקדושה שישנם בלעו"ז, הו"ע השלל והבוז. אך תכלית העבודה הוא שינצחו לגמרי, והיינו שתתבטל לגמרי מציאות הלעו"ז, שהו"ע צבאות הוי', שאין כאן שום מציאות כלל מלבד אלקות. והענין בעבודה הוא כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶³ שב' ענינים אלו הם העבודה דאתכפיא והעבודה דאתהפכא, שבעבודה דאתכפיא הרי יש מציאות הלעו"ז ואינו מנצח אותו, אלא שע"ז מברר בירורים, ובכללות הו"ע עבודת הבינונים, שנקרא עובד אלקים⁶⁴, לשון הוה, שהוא באמצע העבודה⁶⁵, לפי שאינו מנצח את נה"ב כו', אלא שע"י הנהגתו כדבעי, שכל עניניו הגשמיים הם לשם שמים⁶⁶, הרי הוא מברר בירורים, שהו"ע השלל והבוז. משא"כ העבודה דאתהפכא היא באופן שמהפך את הרע לטוב, והיינו, שנתבטל לגמרי כל מציאות הרע, שזהו עיקר ענין הנצחון, וכמו בעבודת הצדיקים, שהצדיק נקרא עבד ה' בשם התואר, שכבר עבד וגמר לגמרי עבודת המלחמה כו'⁶⁵, לפי שנתבטל לגמרי מציאות הלעו"ז. וזוהי מעלת משה על יהושע, דפני יהושע כפני לבנה⁶⁷, שיש בה שינויים, משא"כ פני משה כפני חמה⁶⁷, שאין בה שינויים, לפי שאין צריך למלחמה כלל, שזהו שבימי משה הי' ענין צבאות הוי', ולא הוי' צבאות. וזהו שהתחלת העבודה היא באופן דאתכפיא, נהמא אפוס חרבא ליכול⁶⁸, שע"ז הוא מברר בירורים כו', אבל תכלית העבודה היא באופן דאתהפכא, שזהו עיקר ענין הנצחון.

(ח) **והנה** כיון שהמשכת כל הענינים היא ע"י התורה, לכן ישנם ב' ענינים אלו גם בתורה, והוא ההפרש בין גליא דתורה לפנימיות התורה. והיינו, שבכללות הרי זה ההפרש בין תורה לתפלה, דתפלה היא העבודה בדרך מלחמה, ותורה היא העבודה בדרך שלום, וכמ"ש⁶⁹ פדה בשלום נפשי, שקאי על התורה, שעל ידה נעשה הפדי' לגמרי מהלעו"ז⁷⁰. אמנם, בתורה עצמה הרי זה ההפרש שבין גליא דתורה

63) סד"ה צדקת פרונו תרכ"ט (סה"מ)

64) זח"ג קפח, ב.

65) תהלים נה, יט.

66) ראה ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר

67) האמצעי פ"א (שערי תשובה ח"א נו, א).

68) סה"מ תרנ"ט ע' קסג. תש"ד ע' 108.

69) מלאכי ג, יח.

70) תניא פט"ו.

71) ראה אבות פ"ב מ"ב.

72) ב"ב עה, א.

לפנימיות התורה⁷¹, דגליא דתורה יש בה קושיא ומחלוקת וכו', משא"כ פנימיות התורה לית תמן לא קושיא ולא מחלוקת כו' (כדאיאת בר"מ⁷²), וזהו אמיתית ענין הפדי' בשלום שקאי על פנימיות התורה. וגילוי זה לאמיתתו יהי' בגאולה העתידה, שאז יקויים מ"ש⁷³ את רוח הטומאה אעביר מן הארץ, שלא תהי' מציאות הלעו"ז כלל, והו"ע הנצחון. והיינו, שענין הבירורים ישנו גם עכשיו, שבכל יום ויום מבררים בירורים כו', ועד שלא נשאר רק פכים קטנים, אבל עדיין אין זה התכלית, והחידוש שיהי' בגאולה העתידה הו"ע הנצחון, שתתבטל לגמרי מציאות הלעו"ז. וזהו גם ענין פנימיות התורה שיתגלה ע"י מלך המשיח, כי ענין הנצחון שייך לפנימיות התורה כנ"ל. אמנם, כיון שכל הגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתינו עכשיו⁷⁴, לכן הנה התחלת גילוי זה הוא גם עכשיו ע"י פנימיות התורה⁷⁵. וכידוע⁷⁶ שבחי' היראה של הבעש"ט היתה מעין היראה עילאה שתהי' לעתיד, והפצת המעיינות שנתגלה ע"י אדמו"ר הזקן היא מעין תורתו של משיח. ולכן צריכה להיות העבודה דנצחון גם עכשיו, דהגם שעיקר העבודה עכשיו היא עבודת הבירורים, שהרי ענין הנצחון יהי' רק בגאולה העתידה, מ"מ, כיון שהגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתנו עכשיו, לכן הנה בהדרות דעקבתא דמשיחא צריך להיות גם הענין דנצחון. דהנה אמרו רז"ל⁷⁷ שית אלפי שנין הוה עלמא, שני אלפים תהו שני אלפים תורה ושני אלפים ימות המשיח, הנה בשני אלפים ימות המשיח, ובפרט באלף הששי, ובפרט בסוף הזמן דעקבתא דמשיחא, דמאטו רגלין ברגלין⁷⁸, צריך להיות לא רק ענין הבירורים, אלא גם הענין דנצחון המלחמה, שזהו ע"י הפצת המעיינות דפנימיות התורה.

ט) והענין הוא, דהנה אמרו רז"ל⁷⁹ כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו, ומבאר אדמו"ר נ"ע בשיחתו הידועה⁸⁰, שבכדי לנצח את הלוחמים ומנגדים על בית דוד, שזהו"ע מלחמת בית

75) ראה ד"ה והמשכילים יזהירו דאחש"פ תש"כ פ"ה (תו"מ חכ"ח ע' 34 ואילך).

76) תורת חיים בשלח שכט, סע"ב (בהוצאה החדשה — רכז, רע"א).

77) סנהדרין צז, סע"א. ע"ז ט, א.

78) זח"ב רנח, א ובמקדש מלך שם.

79) שבת נו, א. כתובות ט, ב.

80) שמח"ת תרס"א (נדפסה בספר

השיחות תש"ב ע' 141 ואילך).

71) ראה המשך תרס"ו ע' שריז. המשך תער"ב ח"ב פשע"ז. סה"מ עטרית' ע' קלו.

ד"ה פדה בשלום דיו"ד כסלו, תשמ"א פ"ג-ד (תו"מ סה"מ כסלו ע' מו ואילך). ובכ"מ.

72) בזהר ח"ג קכד, ב. הובא ונתבאר

בתניא אגה"ק סכ"ו.

73) זכרי' יג, ב.

74) תניא רפ"ז.

דוד, צריך לכתוב גט כריתות לאשתו, כדלקמן. ובהקדם ביאור דיוק הלשון מלחמת בית דוד, ע"פ מה שמבאר כ"ק אדמו"ר נ"ע בענין ההפרש שבין דוד ובן דוד⁸¹, שלפעמים נקרא משיח בשם דוד, וכמ"ש⁸² ועבדי דוד מלך עליהם לעולם, ולפעמים נקרא בשם בן דוד, שקודם שיתגלה בתקפו נקרא בן דוד, ואח"כ נקרא בשם דוד. ועפ"ז יובן גם דיוק הלשון מלחמת בית דוד, כי, על דוד עצמו לא שייך מלחמה, והמלחמה היא רק על בחי' בית דוד, היינו קודם גילוי המשיח בתקפו, שיש על זה מלחמה. וענין המלחמה הוא כמארז"ל⁸³ אם ראית דור אחר דור מחרף, וכפי שמבואר בשיחה הנ"ל שב' הדורות הם ב' שורות, שישנם כאלו שחרפו אויביך הוי"ה⁸⁴, שהם מנגדים לעניני התומ"צ בכלל, כולל גם שמנגדים לענין ביאת המשיח, וישנם כאלו שחרפו עקבות משיחך⁸⁴, והיינו דהגם שאינם בכלל חרפו אויביך הוי"ה, שהם לומדים תורה ומקיימים מצוות, אך מ"מ, כל עסקם בתומ"צ הוא בקרירות, והרי בין קרירות לכפירה יש מחיצה דקה⁸⁵, והם מכניסים קרירות בכל עניני התומ"צ, ובפרט באמונה בביאת המשיח. והנה, בכדי לנצח מלחמה זו, צריך לכתוב גט כריתות לכל עניני הנחות העולם החומרי וגם הנחות העולם הגשמי. והיינו, שאע"פ שהם ענינים המותרים ע"פ תורה, וכמוכן מדיוק לשון רז"ל כותב גט כריתות לאשתו, אשתו דייקא, שנשאת לו ע"פ תורה כדת משה וישראל, אך מ"מ, כשנוגע למלחמת בית דוד, אזי מסתלקים כל החשבונות, וצריך להפקיר את כל אשר לו, וכמבואר לעיל (ס"ו) שנצחון המלחמה הוא ע"י בזבוז האוצרות דוקא, וכל זמן שאינו מבזבז את אוצרותיו, ועושה חשבון שדבר זה מותר ע"פ תורה ואינו צריך להפקירו, או שעושה חשבון שדבר זה אינו עיקרי כ"כ ואין צריך ללחום על זה, הנה הגם שחשבונות אלו הם ע"פ שכל, ואפשר גם ע"פ שכל דקדושה, מ"מ, לא זוהי תכלית העבודה, ולא עי"ז אפשר לנצח את המלחמה ולגלות את בחי' דוד. ובכדי לגלות בחי' דוד, היינו, שמבחי' בית דוד יהי' גילוי בחי' דוד עצמו, הרי זה ע"י המלחמה בדרך נצחון דוקא, שגם דבר היותר קל נוגע לו במאד, וכנ"ל (ס"ו) בענין ההפרש שבין קטן לגדול, שאצל קטן יש ענינים שמעמיד עצמו עליהם ויש ענינים שאין מעמיד עצמו עליהם, משא"כ בגדול שאצלו הוא אמיתית ענין הנצחון,

81) אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' שיב. 84) תהלים פט, נב.

82) ראה יחזקאל לז, כד"כה. 85) ראה שיחה שבהערה 80 (סה"ש

83) פסיקתא רבתי פט"ו, טו. שהש"ר תש"ב ע' 144. הועתק ב'היום יום' טז שבט).

פ"ב, יג (בסופו).

הרי גם על דבר היותר קל שמנגד, עומד נגדו בתוקף, ומבזבז את כל אשר לו, גם אוצרותיו היותר יקרים, ומסכן גם את חייו, בכדי לנצח ולבטל גם את המנגד היותר קל. וזהו כללות ענין העבודה דגט כריתות, שצריך להפקיר את כל אשר לו, ולא להתחשב כלל עם המציאות שלו, אלא להכניס את עצמו (אריינווארפן זיך) לגמרי במלחמת בית דוד.

ועי"ז נמשך כן גם מלמעלה, שמבזבזים את כל האוצרות שמלמעלה עבור אלו היוצאים למלחמת בית דוד, והיינו, שע"י עבודתו שיוצא למלחמת בית דוד, הנה הבא לטהר מסייעין לו⁸⁶, וכשמקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה⁸⁷, והעזר שמלמעלה הו"ע התגלות אוצרו של הקב"ה שהוא אוצר של יראת שמים⁸⁸, והרי מצד יראת שמים אין נפק"מ בין ענין היותר חמור לענין היותר קל עד להענין דקדש עצמך במותר לך⁸⁹, דכיון שהוא ירא שמים, ויודע שאין זה כפי רצון העליון, הרי הכל אצלו בשוה. ונוסף על בזבוז האוצרות שלמעלה, שהו"ע התגלות האוצר של יראת שמים, ישנו גם הענין שהמלך מפקיר כביכול גם את חייו, והו"ע גלו לאדום שכינה עמהם⁹⁰, שזהו שהמלך מסכן את חייו כו'. וכל זה הוא בשביל ניצוח המלחמה דוקא, היינו, לא בשביל ענין הבריורים לברר את הפכים קטנים, כי אם בכדי לנצח את המלחמה, שבשביל זה דוקא מגלים את כל האוצרות כו'. וזהו"ע צדקת פרונו בישראל⁹¹, ודרשו רז"ל⁹² צדקת פרונו (לשון פיזור), והיינו, שתחילת העבודה היא באופן דפרונו, כמארז"ל⁹⁰ צדקה עשה הקב"ה לישראל שפיזרן לבין האומות, וכמבואר במ"א⁹³ שע"י הפיזור בין האומות מתוספים גרים⁹⁰, שהו"ע בירור הניצוצות. אך תכלית העבודה היא שיהי' הענין דפרונו, שהו"ע פרזות תשב ירושלים⁹⁴, היינו, שלא יצטרכו לחומה כלל לפי שלא יהי' מנגד כלל, ודוגמתו בעבודה עכשיו הו"ע העבודה דאתהפכא.

י) ומסיים בהמאמר: "וזהו דישראל נק' צבאות הוי' לפי שהם אנשי החיל אשר הם עושים רצונו של מקום לנגד את המנגד,

92 פסחים פז, ב.

86 שבת קד, א. וש"נ.

93 ראה תו"א בראשית ו, א. לך יא, ב.

87 יומא ספ"ג.

הוספות קיז, ב ואילך. אוה"ת לך פו, א

88 ברכות לג, ב. וראה שבת לא, ב.

ואילך. ביאהו"ז להצ"צ ח"ב ע' תשכו. ע'

89 יבמות כ, א.

90 מגילה כט, א (כגירסת העין יעקב). תשל.

94 זכרי' ב, ח.

ספרי ס"פ מסעי.

91 שופטים ה, יא.

ולהם פותחים אוצר העליון בשביל ניצוח המלחמה לנגד את המנגד", והיינו, שהמדובר בסיום הסעיף אודות פתיחת האוצר העליון, קשור עם המדובר בתחילת הסעיף בביאור הענין שישראל נק' בשם צבאות הוי', שהו"ע צבא מלשון חיל, שזוהי עיקר העבודה, וכמשנת"ל שהפירושים דצבא מלשון זמן, ומלשון צביון שהו"ע התכללות, הם רק תנאי והכנה להעבודה, והעיקר הוא העבודה דצבא לשון חיל, שהו"ע הקב"ע והנצחון, וכמו"כ הוא גם בהמשכות שמלמעלה, שע"י העבודה בבחי' צבא מלשון חיל, שהו"ע כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות, שמפקיר את כל מציאותו בשביל נצחון המלחמה, הרי ע"פ מארז"ל דע מה למעלה ממך⁹⁵, שכל הענינים שמלמעלה הם ממך, שתלויים בעבודת האדם⁹⁶, הנה ע"י עבודתו נעשה כן גם למעלה, שפותחים להם אוצר העליון, והו"ע הגילויים היותר נעלים דפנימיות התורה שיתגלו לעתיד, וכמ"ש⁹⁷ ישקני מנשיקות פיהו, כפירוש רש"י שקאי על טעמי תורה שיתגלו לעתיד. וכשם שבעבודה הרי הגם שעיקר העבודה הוא צבא מלשון חיל, מ"מ, התנאי בזה הוא שיהי' גם צבא מלשון זמן, וכנ"ל שכל עניני התומ"צ צריכים להיות בזמן ומקום דוקא, הנה כמו"כ הוא גם בהגילוי דלעתיד שהוא גילוי היותר נעלה, שהתכלית בזה היא שיהי' הגילוי גם בזמן ומקום עד למטה מטה, שגם גוף הגשמי ירגיש אלקות, וכמ"ש⁹⁸ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'.

97) שה"ש א, ב.
98) ישעי' מ, ה. וראה ד"ה באתי לגני תשי"ז ס"ו (תומ"ח ח"ט ע' 14 ואילך).

95) אבות פ"ב מ"א.
96) צוואת הריב"ש סימן קמב. לקו"א סקצ"ח. אור תורה סימן תפ (בהוצאת תשס"ו ע' תפב). וראה סה"ש תשי"ד ע' 23. ובכ"מ.